

Ci
ne
ma

Nr. 3
Anul XV (171)

Revistă a Consiliului
Culturii și Educației Socialiste
București, martie 1977

Mai presus
de
a fi
sau a nu fi

●
Secvențe
din marele
film
al
umanismului

Prin cetăţea a ţării

O noapte de durere și o noapte de zbor — iată imaginea care a sintetizat, din primul moment, dubla dimensiune a — noi încercări dure prin care poporul român a trecut, începând cu ora 21 și 22 minute, la 4 martie 1977. O noapte în care Capitala, cu altele alte localități, cu toate casele și oamenii lor, a fost cufundată în întuneric, dar o noapte care a unit cu o incomparabilă putere, într-un singur mănunchi, conștiința lucidă a suferinței amenințări și hotărârea unanimă de a înfrunta urgia, cu demnitatea noastră dintotdeauna, dacă nu cu grabă, uneori tragică, de a nu pierde nici o sansă a vieții. O noapte în care Capitala, cu altele alte localități, cu toate casele și oamenii lor, a fost cufundată în întuneric, dar o noapte care a unit cu o incomparabilă putere, într-un singur mănunchi, conștiința lucidă a suferinței amenințări și hotărârea unanimă de a înfrunta urgia, cu demnitatea noastră dintotdeauna, dacă nu cu grabă, uneori tragică, de a nu pierde nici o sansă a vieții. O noapte în care Capitala, cu altele alte localități, cu toate casele și oamenii lor, a fost cufundată în întuneric, dar o noapte care a unit cu o incomparabilă putere, într-un singur mănunchi, conștiința lucidă a suferinței amenințări și hotărârea unanimă de a înfrunta urgia, cu demnitatea noastră dintotdeauna, dacă nu cu grabă, uneori tragică, de a nu pierde nici o sansă a vieții. O noapte în care Capitala, cu altele alte localități, cu toate casele și oamenii lor, a fost cufundată în întuneric, dar o noapte care a unit cu o incomparabilă putere, într-un singur mănunchi, conștiința lucidă a suferinței amenințări și hotărârea unanimă de a înfrunta urgia, cu demnitatea noastră dintotdeauna, dacă nu cu grabă, uneori tragică, de a nu pierde nici o sansă a vieții.

Aflat, în clipa cutremurului, la mil de kilometri distanță, într-o sală de lucru și de prietenie pe malurile atlantice ale Africii, secretarul general al partidului, președintele republicii, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu au survolat în această noapte țările și mările a două continente pentru a fi la prima oră a dimineții aici. L-am văzut, pe ecranele televiziunilor noastre, unele miraculoase intacte după prăbușirea, pășind pe pe scana avionului pe pământul țării, în lumina rece și încă încercată a zilei, cu o respirație și o expresie de neuitat. Această respirație și această expresie erau de fapt ale noastre, ale tuturor, și mult timp le va mai fi dat poezilor, marilor noștri poeți, ca să exprime, în cuvinte potrivite, semnificațiile unui astfel de moment al răgășirii cu pământul și cerul, cu casa, cu orașul și cu țara, cînd lumina a revenit peste noi în dimineața de 5 martie.

Generațiile care au trăit această noapte și această dimineață, toți cei care au putut porni din nou înainte pe drumul vieții lor și al istoriei noastre, îndată ce pământul a încetat să se mai clatine, vor putea oricînd sta mărturie că în profunzimea și spontanitatea sa deosebită în această zi sînt unita năliuni noastre socialiste, că de firesc și eficient acționat, în frunte dar totdeauna în colectiv, omul care ne exprimă cel mai bine sentimentele și dezideratele fundamentale. Cu secretarul său general la toate orele din zi și din noapte pe șantierul salvării și rețelării, cu Comitetul Politic Executiv mersu înfruntat, în modul cel mai democratic, comunicînd zilnic țării, cu claritate și înțelepciune, comandamentele momentului și coordonatele viitorului, Partidul Comunist Român a întors încă odată către noi, din filele nepieritoare ale istoriei, chipul său nobil, de partid al umanității și dragostei de țară, de constructor al celei mai trainice și mai drepte civilizații, pe acest pământ al nostru, de pe care nimic, nimeni și nicînd nu ne poate cînti.

L-am văzut pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, din nou, pe ecranele miraculoase intacte din casele noastre, la conferința de presă cu ziaristi veniți din toate colțurile lumii, martori solidari ai încercării prin care am trecut. Am avut, prin declarațiile și din răspunsurile sale, odată în plus, nu numai imaginea unei superioare conștiințe politice și demnități naționale, dar și certitudinea echilibrului. Un solid echilibru pe care îl poate avea numai un bărbat de statură istorică, un mare om politic și un mare om care ne conduce cu fermitate pe drumul victoriei socialismului și al demnității noastre naționale.

CINEMA

a umanisnului

De obicei, numele acestor fiică curajoși nu apare pe genericele filmelor noastre.

Mă întreb dacă cineva va mai pune la îndoielă nevoia ca această grupă de excepție să scrie, în sfîrșit, un statui social term, după ce au demontat, încă o dată, că nu sînt utili numai ca să arate cum se moare în filme, ci necesari pentru a arăta cum se trăiește, dincoace de ecran...

La zece luni după marile inundății din 1970, dădăm comanda emotiv, primul tur de manevră la Decolarea... Cînd în 1972 filmul rula pe ecrane, am citit unele cronici care afirmă că în acel film este vorba despre marile inundății... E adevărat, mă aflu ca reporter ad-hoc în aprilie 1970, acolo unde viața adevărată, iar în scenariul lui Stoiciu, scris în 1969, nu se pomenea nimic despre inundății... Dar în Decolarea nu despre inundății era vorba...

Ion Bucheru, directorul Casei de filme nr. 1, mi telefonază — e 10 martie 1977 — evino să-ți dau un scenariu extrem de interesant, de Dorel Dorian, se numește «Avaria», vi?

Astăzi nu, dar mîine mă voi duce. Sînt convins că acolo nu pot să vă cutremur. Dar, poate o vorba de loc în care cutremur vine nu ajung, nu e să ajungă: în noi mîine.

Mîine o 11 martie.

Timotei URSU

Secvența în care chiar cuvîntul ariam pare prea palid

Bulevardul care era, care a fost unul din cele mai frumoase ale Capitalei, a devenit într-o noapte bulevard dezolăd. Era o noapte de primăvară pălănică și timidă cînd casele și-au oprit la ora 21 și 22 mi-

nute și pentru mulți dintre semenii noștri s-au oprit pentru totdeauna.

Clipa aceea... De fapt, că a tinut O clipă? 20 de secunde? Un minut? O eternitate? Clipa aceea în care pământul a făcut o micare prea bruscă în blindaj și eternitate între stele, încolit o țară și ne-a împietrit sufletele de durere. Clădiri frumoase, cu apartamente adeseori alți de mult rvină, au devenit toate locuințe, toate adrese.

Între orele lungi ale serii s-a strecurat comarul planetei, vitregă inconștientă a calamității. Erau orele lungi ale serii, orele schimbătoare de după amiază, orele cînei, orele televizorului (filmul Dulce și amar pe programul I), Norma de Bellini pe programul II), orele întințirilor, orele spectacolelor, orele lecturilor, orele plaurilor pentru a doua zi, orele ultimelor telefoane...

Erau orele serii, cînd totul a început cu o ușoară întorcare a nămintului, apoi totul a devenit convulsie și spasmodic cosmic, luminiile au fost înghițite de întuneric, aerul s-a umplut de un veșel duros, o lumină fluidă și albăstrie a zădărnicit cerului, păsările zburau ca corbe, copacii se agitău ca niște cobzi furioase, casele se luptau să reziste și de undeva de la etajul de pesteru drum s-a auzit un prelung și duros evai mamă și nu era vorba unui copil. Părea că o turmă uriasă de animale preistorice alerga îngrozită peste pământ și peste car.

Cînd pământul și-a reclădit echilibrul pierdut pentru o clipă, logica nu mai avea logică, absurdul devenise dureros de concret. Bucureștii aveau chipul spaimei. Frumosele case din centru, casele care rezistaseră la un alt cutremur și la nenunțate bombardamente, deveniseră moarte uriașe de moțol. Blocul Casata, blocul de la Lido, blocul Șeala, blocul Wilson, Blocul Dîndrea se surpăseseră, într-o clipă, îngro-

Continuare în pag. 22

N.C. MUNTEANU

Viața merge înainte! Să

Realitatea privită cu ochiul liber o știm cu toții. Realitatea privită prin aparatul de filmat este aceeași și totuși alta. O asemenea încercare supremă, cum a fost cutremurul de la 4 martie, nu putea să nu pună în evidență acest adevăr. L-am călătit în măturile operatorilor de la studioul «Alexandru Sahian», care s-au aflat pe frontul de luptă cu urmările cataclamului.

introducă un bec, trăgând curent de la bucol alăturat. Un soldat a intrat dincolo de grinzii, apoi a ieșit afară să respire. Medicul i-a întins atunci o seringă, rugându-l să facă o injecție victimei — un bărbat în pijama strins între o ușă și un dușap. Și soldatul acesta, care avusese curajul să intre sub clărmături, strecurându-se ca un șarpe, refuza să se așeze. Omul blocat, care de altfel a fost salvat, avea nevoie de un tranchilizant, ca să reziste traumatismu-

Cind nimeni nu îndrăznește să respire pentru că se naște o speranță...

Eu — ne mărturisește **Dona Segal** — cred că secvențele de cea mai intensă emoție, de cea mai expresivă factură, ale acestei înclăntări care a durat zile și nopți în șir, au fost momentele de liniște, când toate utajile, numeroase și linișite, care lucrau cu mototoarele în plin se opreau. Nimeni nu mai

ni-am avut acest noroc. Dar am descoperit, dacă putem spune așa, dincolo de viață și de moarte, un sens superior, deasupra lui va fi sau a nu fi. Ceea ce m-a impresionat pe mine mai mult au fost eforturile imense care se făceau pentru a scoate la lumină fie și numai cadavrele unor oameni. Se lucra 2-4 ore în șir, luptau oamenii cu o uitare de sine de necrezut, îndovind uneori fierul cu mîinile, ca să-l agale de macara, pentru a salva o ființă sau o fostă ființă.

„În zilele acelea am fi dat toată cariera noastră de operatori specialiști în înlăturarea grinzilor. Miine însă peliculele noastre

Sub grinzile prăbușite un soldat se strecură să salveze oameni și... să facă injecții

Eu — ne spune **Kiamil Kiamil** — am filmat în mai multe locuri, cu gîndul permanent de a depista și puncte care încă nu conțeau asupra lor o prea mare atenție. Încă din prima dimineață, după o oră de proiecție forțată, am ajuns la blocul din Calea Moșilor. Era complet prăbușit, între alte două înclinate. Am găsit acolo oameni care lucrau intens. Încă din timpul nopții, auzează niste strigăte sub clărmături și încercu să dea grinzile la o parte. Erau acolo: un comandant de miliție, un medic, secundat de cîteva surori, cîteva tineri din gările patriotice. Între două grinzii, făcuseră un loc liber, îngust, prin care reușiseră să

lui în timpul operației de salvare. Medicul îi explica soldatului cum să înliță seringă prin pijama, în picior, în mîna, oriunde. Dar soldatul ezita, refuza gîndul de a-l rîni pe acel om, în acel moment, cu o injecție, nu voia s-o facă, aproape plîngînd refuzînd. Pînă la urmă a trebuit s-o facă, chiar de mai multe ori, din sfert în sfert de oră. Se obișnuise și întrebă: — Mai facem o injecție? Parcă era alt om, semăna și nu semăna cu cel dinainte. Acesta a fost primul fapt care em-a întors pe dos, deși simți obișnuit cu tot felul de reacții umane și cu toate calamitățile naturale, în care oamenii apar totdeauna așa cum sînt și cu adevărat sau devin alții. Prețul unui om al cutremurului de la 4 martie a fost așa de mare, încît ei ne-a putut da măsura eroismului interior, al oamenilor de calitate, care pot să treacă și examenul cel mai greu, acela de a se învinge pe ei înșiși.

Îndrăznește atunci să respire, fiindcă cineva descoperise un semn de viață, pe acest altă de neobișnuit șantier. Un asemenea moment nici nu știu de fapt dacă a fost filmat, fiindcă nu îndrăzneam să dai drumul la aparat, de frică să nu accipi glasul slab al unui om care poate cerea ajutor. Toată lumea aștepta, iar apoi apăsau două posibilități. Sau se ridică cineva și spunea: — Porniți utajile! Ceea ce însemna că totul fusese o părere, cum se întâmplă, din păcate, cel mai des. Sau liniștea se prelungea, cineva pătrundea printr-o nișă și după aceea începea să se lucreze cu foarte mare grijă pentru descongestionarea locului. În așa fel încît să nu se facă victime locale în cursul operațiilor de salvare. Norocul, nu numai al celor în cauză, dar și al cineastului, era să apară la un moment dat oamenii vii în cadrul, de sub clărmături. Unde am fost eu, cit am stat și am filmat,

și aceasta e o formă de respect față de viață, față de om.

Un sfert din lucrurile salvate erau cărți

Ceea ce mai poți să spui, fiindcă în asemenea condiții, e să încerci cumva și o senzație de inutilitate, regretînd că nu poți să faci ceva concret, altceva, pentru acei oameni. Noi toți, ca documentariști, am trăit momente, în aceste zile, cînd am fi dat toată cariera noastră, de operatori, ca să fim pentru o zi cei mai buni specialiști în înlăturarea grinzilor și la demolările salvatoare. Sigur, totul trebuia să fie filmat, fiindcă merita cu prisosință. Și, dacă te gîndești, ajungi pînă la urmă la concluzia că ai făcut o treabă utilă. Dar nu imediat

o urmă!

utilă, pentru că — iarăși — o vorba de viață și de moarte și în această luptă, tu, ca artist, stai pe margine. Mai mult, există și riscul să-încurci pe oamenii care lucrează efectiv. Noi știm, din experiență proprie și din cea a înaintașilor, ce importantă au azi materialele filmate la un eveniment sau altul, fie vesel, fie trist, eric sau protocolar. Cele cheie sute de metri cu cadre filmate în august 1944, în București însoțite, după bombardamentul hitlerist, sînt puține,

rînd s-o depună undeva. Fiecare detaliu e o viață, am ajuns să știm asta și de aceea cine va vori vrea asta să gte ce-a însemnat 4 martie 1977 va avea ce să vadă în tot ce-am filmat noi.

Am filmat începutul refacerii...

Senzația de aparent inutilitate — inter-

pentru a fi o zi cei mai buni vor avea utilitatea lor

dar cu altă mai prețioasă. Această conștiință la mai tinea acolo, pe tine, operator, la locul dezastrului, să nu-și fie pur și simplu rusine — să spunem o nobilă rusine, dacă ea te îndeamnă la o compensație, nu pe un plan superior, ci specific, prin calitatea artei tale. Pentru aceasta îți vin în ajutor amănunțele, materia primă a fiicărui artist. De pildă, contempmind lucrul excavatoarelor asupra blocurilor dărîmate, am observat locul pe care îl ocupă hîrta în viața noastră, în viața unui oraș, a unei societăți evoluată. Din fiecare cuvînt de excavator fluturau tot felul de hîrți, mai multe uneori decît cărțile și fiarele. Din tot ce s-a scos de sub dărîmături, un șterț sînt cărți. Este dragostea oamenilor, care sînt instruiți ca atare, pentru carte, pentru tot ce e scris. Am văzut un muncitor coborînd din virful ruinelor de la blocul de pe strada Ghicic, cu o scarașe în mînă, găsită acolo, cobo-

re **Petre Georgeșe** — ocea senzație la care se referea Doru, e mai ușor de suportat, de multe ori, datorită celor pe care-i filmăm. Eu n-am fost la blocurile prăbușite, ci la Fabrica de confecții București, care a trebuit să-și oprească producția, imediat după dezastru, clădirile secțiilor a treia și a patra fiind grav lăsurate. Sîntam mai demult de fapt că muncitorii au început să se obișnuiască cu reporteri lină ei, cei mai mulți nu poartază și nici nu se sînt stîngherii, înțeleg că, parali cu munca lor, se desțapoară o altă muncă, cu legi proprii, o muncă pe care, fără a o felicita ca altădată, fără a mai cocheta cu cei care o practică, o stimează pe bază de reciprocitate. Numai în acest mod am putut să intru împreună cu regional Octav Ionă în secțiile calamitate ale uzinei, unde nu erau admisi decît cei strict necesari și am putut să filmăm, din interior spre exterior, primele

lucrări de refacere și consolidare.

Am filmat un tînar cu pulovăr galben care făcea lucruri de neînchipuit

Eu — la cuvîntul **Constantin Dembinschi** — vreau să aduc o omagiu colegilor mei, operatorilor de la studioul «Sahia», care au fost toți prezenți cu aparatul de filmat la lucrurile cele mai groznic lovit de acest sinistru. Mi-aduc aminte de cutremurul din 1940 și pot să spun că, în acest interval de aproape 40 de ani, de cînd în aparatul în mînă, ca reporter de război sau la inundații, cea mai îngrozitoare zi pe care am trăit-o a fost ziua de vineri 4 martie, cînd am văzut rezultatele acestui dezastru. Am filmat în blocul din strada «Alexandru Sahia» împreună cu colegul meu Jean Michel. Cel mai mult m-a impresionat un tînar cu pulover galben care făcea niște lucruri de neînchipuit. Cînd macaralele ridicau planșele întregi de beton, el era acela care se strecura pe dedesubt și, cu un clește enorm, tăia legăturile metalice, apoi degaja drumul spre locurile unor posibili supraviețuitori. Mereu necobos și cu o energie uimitoare. Era un tînar care nu avea uniformă, nu era nici cascador, trebuia să fi fost un muncitor, după cum mișca unețile și după că era de concentrat asupra lucrului său, fără să gînd decît de ad-luce la bun sfîrșit. Asa că nu pot spune decît atît: un muncitor tînar în pulovăr galben — n-am putut, și-mi pare rău că n-am putut, să-i alie numele, în clipile acelea asemenea întrebare ar fi părut fără rost — un muncitor care pentru mine a transformat acest nume comun într-un nume cu literă mare.

Am filmat pe soldații care au săpat un tunel ca să salveze o femeie cu fiica ei

Eu — își amintеше **Otto Urbanski** — am filmat sîmbătă după-amiază, sîmbătă seara pînă noaptea la ora 1, duminică, luni, marți, azi cred că e miercuri și plecăm din nou, nu vîden cu noi dăcă vreți, la Scala și la Spitalul militar central. Am surprins în acest rîstimp salvează a două supraviețuitori, la Scala: o mamă în vîrstă, cu fiica. Ele au scăpat datorită unui plutonier care

dezgropa un cadavru în apropiere și a auzit în un moment dat ceva ce sîmîna cu o voce umană. A urmat ceea ce v-a povestit Doru, momentul de linște totală, după zgomotul internat și întropulă a venii de mașini, o linște nevrosimă, aproape dureroasă. Un singur om a început să strige, dupădînd ceea ce auțisem și în alie lucruri — «Oameni, este cineva aici? Sau — oameni, bunți! Fiecare striga de fapt în alt fel. A urmat apoi pentru mine revelația de a vedea la lucrurile. La Scala — comandant al întregului sector fiind un general-maior, inginer Moraru — a lucrat un colectiv de militari genști conduși de colonelul Buzatu. Ei au săpat un tunel de trei metri ca să se scoată pe cele două femei. De fapt, n-am văzut niciodată altia colonel la un loc. Toți erau plini de praf, de moloar, iar colonelul Buzatu și încă vreo doi-trei coloneli de geniu au lucrat efectiv, au săpat cu minile, cu lopetile. Această imagine mi-a adus în mînte unele discuții din cinematografe și n-am gîndit la cine era s-ar fi înțebat — Sînt acești coloneli într-o postică? Este această situație escaracteristică? Și au lucrat genștii așa, er în noștr, pentru cele două femei, în total cred că s-au făcut vreo șase ore. Mama a fost scoasă mai ușor. Dar pentru tînară a trebuit să se desțapoare o întreagă lucrare de geniu: spraturii, pene, cricuri, ca să ridice o grîndă care bloacă un picior, pînă și ulei a fost adus, ulei de parafină sau ulei mineral, ca să alunose piciorul mai ușor. Sotul tînarului era afară, în stradă, după ce două zile căutătea la Morgă, disperat. Impulsiunea a făcut ca tocmai în momentul scotării la suprafață a femeii tînară să seosească din nou la fata locului tovarășul Nicolae Ceaușescu. Impreună cu tovarășa Elena Ceaușescu. Au fost trimisi care au întimpinat-o în lumină. Tîna și mama sa au urcate în Salveare, ne-au făcut cu mine. Sau poate ni s-a părut.

De prima zi — conchide **Grigore Corpăescu** — am auzit această impresie că filmez: într-un decor de cinema, că totul era aranjat și machiat, că nimic nu este real, că raporturile se inversează. Pentru că viața înășa își pierduse dimensiunea verosimilului și toate sensurile ei obișnuite. Ne ađeoa o lecție supremă.

Valerian SAVA

Documentul, sursă a filmului

Regina africană,
ediția princeps,
cu Katharine Hepburn
și Humphrey Bogart

filmele
din ziare

Love-Story

O sală arhiplan aștepta ridicarea cortinei și începerea spectacolului la teatrul parizian «Odeon». Deodată, străbătând sala, sărind peste rampă, un tânăr blond urcă în fața cortinei. El privea în sus. Avea trac, cum se spune. Dintr-o sacosă albă, îi scoase un megaron roșu. «Nu fac parte din spectacol — spuse el într-o stuporată generație — as vrea doar să vă declar că iubesc o fată și ea nu mă iubeste. Ea e aici în sală» și desemnă în primele rânduri o tânără frumoasă, cu părul blond, strins într-o «coadă de cal», spre care toate privirile se întoarseră. «Vind în vedere că ea nu mă mă iubeste, as vrea ca toți împreună să-i spuneti aici: Marie, iubeste-l! Marie, iubeste-l! In acea clipă, tânăra se ridică și fuși din sală. Mașiniști de pe scenă apărură de după cortină și-i traseră pe tânăr în culisea.

«Ce credeți că a făcut sala?» — întreabă cel care relatează această scenă uimitoare, reputatul regizor francez de teatru, Antoine Boursoiller («Le Monde» din 8-9 ianuarie 1977 în suplimentul duminical «L'Europe de azi», rubrica: «L'amour fou»); «Sala a rămas mută — precizează regizorul, continuând într-un stil rece, care abia ascunde disprețul față de cei care nu pricep «l'amour fou. Nimeni nu a strigat «Marie, iubeste-l». Nimeni nu a aplaudit. Repede, lumina s-a stins, cortina s-a ridicat și ne-am rugăsit între oameni distinși, deloc exaltați ca acest strigător de 19 ani care lucsează într-un cele mai frumoase personaje din comedia umană. Mai țiruți, în cursul reprezentației, fata a reveni în locul ei; plinșese mult, dar era singură.

Și, în sfârșit, concluzia patetică a autorului asupra acestei secvențe de evărită: «In pragul unui nou an fata aceasta a înțeles că niciodată nu va mai fi iubită așa cum o iubise acest tânăr în fața unui reșea care moare, astfel moare un amor... Dar cum as vrea să-i multumesc acest tânăr care a înțeles că teatrul a devenit o meserie glorioasă dragostea nebună!»

Dar dacă cinema-ul va fi cel care va recupera această scenă de viață, pierdută într-un ziar? Nimeni nu ne interzice acest orgoliul de cinetici.

tunelul
timpului

O nouă
„Regină africană“

Cum va fi, ce va fi, cine poate ști? Tunelul timpului e impenetrabil ca o ghicisă în cafea. Ceea ce putem anunța cert este o probabilitate... E probabil că dacă probele vor ieși bine — vom asista în turnarea unei noi Regine africane, o reluare după celebra comedie a lui John Huston. E probabil că dacă probele vor ieși bine — vom vedea Regina africană ca serial de televiziune! Cum se va «lăsa» povestea atât de mult — nu se știe, dar se va «lăsa» cu peisaje, cu ape, mări, oceane, munți și alte forme de relief. Ca să nu ne lungim noi cu vorba — să anunțăm că «bomba» filmului va fi apariția, în rolurile nemuritoare ale lui Bogart și Katharine Hepburn, a doi artiști care nu e deloc sigur că vor face lumea să uite trecutul. Ea va fi Mariette Hartley. Ei — Warren Oates, care, într-adevăr, aduce oarecum cu... actor relevant printre creațiile serioase în Hoarda sălbatică: «Boșge e înimăbilă» — a declarat foarte frumos Oates. Ceea ce-i sigur e sigur!

Regina Africană: ediția a 2-a și cu mult... suspens
cu Mariette Hartley și Warren Oates

cartun
de lucru

Cum
muncește de Funès:
extrem de mult

Iată două însemnări — la distanță de 15 ani — cu privire la arta lui de Funès, valabile nu numai în timp, ci și ca predicție a unor adevăruri ignorate de mulți detractori ai artei comice, de mare popularitate.

© Pierre Marcarubou, unul din cei mai prestigioși critici francezi, în 1962: «de Funès este un caz. Un fenomen al ritmului, al energiei, al puterii de a îndura, care atinge grandiosul în caraghiosic și bufonadă. El e tot timpul pe platou, la loc, arde, pârloeste, calcinează acin-durile... El face totul și nu orice: e face comedia, mimează, cântă, dansează. Se convulsionează, se dilată, vibrează, trăznește și explozează...»

© Un alt critic, Christian Fachner, în 1976, după ce a urmărit timp de 12 săptămâni, turnând: «de Funès la toate în serios scenariul și regia. S-au pălăvrăgit multe despre el: că-i irascibil, că-i vîră nasul peste toți. De fapt, ca un bun profesionist, actorul așteaptă ca toți cei din jurul lui să fie la fel de serioși ca el. E sesostete cu o jumătate de oră înaintea tuturor, stîindu-i perfect textul.

De Funès, chiar și după infarct:
un fenomen al energiei

tu. Cînd improvizează, o face pe o țesătură foarte precis explicată de regizorul Comical lui meșcan, e bine lucrat nu lasă nimeni întîmplării: el dă din mîni, din brațe și cap cu cea mai exactă simțămînt, își cunoaște perfect mimica, stă și o reglează, se o adaptoază fiecărei situații.

Bernard și Bianca: cei doi șoricei care
aspiră la gloria lui Mickey Mouse

Doamna Meduza. Vocea
ei aparține marelui Genevieve Page

în 1976, la 40 de ani de la premieră, Albă ca Zăpada face săli pline în toate cinematografele planetei și ocupă al 29-lea loc în box-office-ul stabil pe nouăzeci de filme de cinema.

Pentru a ne păstra realisti, să observăm că, tot în 1976, studiourile Walt Disney pun la cale o «lovitură» comparabilă cu Albă ca Zăpada. Asigurări financiare de succesul Plicilor aristocrați (ironia soartei: lui Disney nu-i plăceau pisicile, motivînd că nu le poate controla), urmași — oameni tineri, toți cu diplome universitare — lucrează acum la ceea ce se dorește a fi capodopera absolută a studioului: Salvatorii. Care i-ar fi subiectul? Don Bluth, regizorul de frunte al enoului Walt Disney, e de părere că un desen animat nu se poate povesti. Așa e. Aici ar fi vorba de doi șoricei, Bernard și Bianca, membri voluntari ai unei societăți internaționale de ajutare a copiilor răpiți, care se luptă să smulgă din ghearele unor doamne urle și rele, doamna Meduza, o orfană săracă și bună. Bluth e de părere că de la Mickey Mouse studioul n-a mai dat asemenea personaje atrăgătoare ca Bernard și Bianca. (Vocea Biancă aparține Evei Garbo, «educea» din Aristocats, glasul doamnei Meduza va fi, nici mai mult nici mai puțin, cel al Genevieve Page). Nimeni din echipă nu ascunde că Salvatorii vor să o sfideze a Albă ca Zăpada, o sfidare curajoasă și respectuoasă care, în aceleasi timp, va încerca să relinie trecutul disneyan, cel al unor povești memorabile, care să cadă publicul să ridi și să plîngă: «Pentru mine — declară Bluth — urorul cuprinde risul și lacrimile, iar ideea cea mai dragă din vorbe de înțelepciune ale maestrului său este: «Nu cred că ceva născut fără inimă poate fi bun sau ar putea să «qvină» bun».

Ediție specială

● Muncitori, electricieni, ingineri ai studiului Buftea au fost prezentați cu parafraze electrogene din noaptea de 5 martie până la încheierea lucrărilor de înălțare a dărâmaților în blocul Nestor din Calea Victoriei, la buclurile din strada Alexandru Sahia nr. 1-3, din strada Tudor Arghezi nr. 1 din strada Popescu nr. 11, casașua Ștefan cel Mare colț cu strada Lizeanu, la blocul de pe strada Oneshi, la Facultatea de Chimie, la liceul Gheorghe Șincai.

● Timp de 12 ore în fiecare noapte, în condiții deosebit de grele, grupurile electrogene au asigurat lumina, electricienii au instalat reflectoare, balcoane, pe acoperișurile clădirilor învecinate (uneori avariate și ele) pentru ca munca echipelor de intervenție să nu sufere.

● Măstrei electricieni Rusu Tiberiu, Matei Alexandru și Vieru Petre au asigurat acțiunile de iluminare, iar inginerii Simion Stelian și tehnicianul Ionat Alexandru au intrat în grupurile electrogene. Dumitru Liviu, Uru Mircea, Tănase Dumitru, Nică Ion, Oțeanu Ion, Păduraru Constantin, Ștefan Ștefan, Lăuț Iulian, Oprea Constantin, Flores Straton, Sandu Constantin, Moldoveanu Nicolae, Ispir Marin și alții au condus dovezile de schimbare de importare în muncă. Ca și mecanicii de la grupurile electrogene Surugiu Petre, Schneider Iosif, Chiriacu Iosif, Căciuc Alexandru, Lazlovič Benone, Constantin Ion, Inginerul Vladimir Munteanu a condus noaptea de noapte întreaga activitate, acestor indispensabile grupuri electrogene, ajutat de inginerii Gheorghe Ciboncu și Horia Mihai.

● Studioul de la Buftea a asigurat rapid recuperarea în funcțiune a termocentralei, ceea ce a permis reluarea activității intraprerinderii industriale între care Fabrica de vată și Fabrica de conserve din oraș.

● La cererea grupului de cascadori, cu sprijinul Comitetului municipal de partid, conducerea Centrului de producție cinematografice București a organizat echipe de intervenție formate din cascadori, ca și echipe alcătuite din alți salariați ai Buftei, care au lucrat pe diferite sanctoare pentru salvarea suprastructurilor. Prin curajul lor deosebit și pregătirea fizică excepțională, punându-și în pericol propria viață, cascadorii au reușit să salveze la moarte multe vieți omenești. Astfel în ziua de 7 martie, cascadorul Pasca Mircea, ajutat și de alți cascadori, ca și de echipele de intervenție, a salvat pe Stanca Marina și pe tatăl său din blocul colerărilor Scala. În ziua de 8 martie, Dide Nicolson a scos de dărâmturile aceluși bloc. Înca o femeie așteptă în viață. În ziua de 9 martie, cascadorul Aurel Popescu a reușit să scape blocului de pe strada Ghica pe profesorii dăruce Opreșcu, Cascadul Ștefan și Fișter Paul au salvat în noaptea de 9 spre 10 martie pe tânără Livia Negocescu din fațada blocului din strada Al. Sahia nr. 1-3. În ziua de 12, cascadorul Staru a plătit cu prețul vieții încercarea de a salva niște bunuri materiale de la etajul VIII al blocului Nestor. La aceste acțiuni rememorate au luat parte majoritatea cascadorilor studiului Buftea condusi de maestrul de scenă Soby Czek. Cascadorii — Iosif Gheorghe, Grubeșcu Aurel, Popa Vasile, Ispas Căstă, Iordache Nicolson, Măneșcu Radu-George, Abu Ion, Lazlovič Ștefan, Budu Florian, Stan Gheorghe și alții.

● Zi și noapte, sub conducerea regiștrului Sergiu Nicolaescu și a echipei de operatori de la Buftea au filmat operațiunile de salvare a oamenilor de sub dărâmturile Casei, Liceului Măneșcu, Pe mal de meșteri de pelușă se află acum documentul acestei încercări atât de dureroase dar pe care abnegația eroică a tuturor noștrilor au biruit-o. Operatorii A. David, Ștefan Forwath, Grișore Onescu, Gh. Crider, F. Mihailescu, Ștefan Popescu și Silviușcu Bogdan nu au cunoscut odihnă și toamna. Ei au fost prezente până la urmă cind au filmat revenirea la normal a vieții noastre sociale.

Alte cazuri de vultur

Sint aproape 12 ani de cind am constituit primul grup de cascadori. Intre ai se afla și Tudor Staru, un muncitor lăcătos, fost canotor.

Tudor făcea parte din acea categorie de oameni rari pe care încă îl întinșezi odată în vârstă nu-l mai uziți. Caracter tare dar deosebit de omenos, era unul dintre cei mai muncitori oameni din cîlii am cunoscut vreodată. Forța lui fizică și morală erau, si ele rare și Tudor pătrundea în sufletele oamenilor nu prin vorbe, ci prin fapte. Spre deosebire de alți colegi de-și lui, era un singular cu un suflet de copil, îl găseai întotdeauna și peste tot, înaintea tuturor, primul la muncă, lumina filmul, își lua masa de cascador pe care o făcea cu pasiune și cu enormă demnitate. A fost,

cred, cel mai bun dintre ei și greu va putea fi înlocuit. Vroia și reușea întotdeauna să fie primul și asta prin muncă, prin tenacitate, printr-o seriozitate care-i evidentă și primul rând, îl făcea să nu te ceai mai buna. Se pricepea la toate și ni rețuza niciodată o muncă pe care o îndeplinea bine și rapede, lubas animalele. Și mai mult ca orice iubea caii. Imi aduc aminte de Fulger, un arămas care l-a fost încredințat și care într-o zi cind l-a petrecut o explozie pe stăpînu. Staru a plins atunci ca un copil.

«A căzut cu un vultur. Imi spunea fratelui lui Staru îndurerat de cumplita pierdere. A căzut de la etajul al VII-lea al blocului Nestor și de astădată n-a mai avut jos, ca la filmări, carantele la care măl reped

și să-l scot teafăr ca să-l spun apoi «a fost bine, scena e gata și ei să-mi răspundă ca întotdeauna c-ar fi putut-o face și mai bine.

L-am văzut de nenunamare ori trecind pe lângă mijmele cu nemăcar. Trebuia întotdeauna să-l rețin, să am grijă de el. Pentru că întotdeauna vroia să facă mai mult poate chiar decât trebuia. Avea o mare încredere în ceea ce putea să facă și probabil că asta l-a și pierdut în acea simădită dimineață, zi de primăvară, în aerul căreia vibra încă durerea înfiorărilor de pînă atunci, zi care avea să-mi aducă și pierderea unui prieten, a acestui om deosebit între oameni, comunistul Tudor Staru.

Sergiu NICOLAESCU

Fanteze și rigoare

Marea durere care a îndoilit mușurii acestei senine primăveri sporește cu încci o rană la fel de absurdă, la fel de monstruoasă, în existența cerea nu credea până mai ieri nimeni. Speram — alături de multime militanților, a studenților, a cascadorilor sau a minerilor — în reobdindrea prietenilor, colegilor și concetățenilor noștri aflați sub ruinele fostoș bloc din strada Colanador, crezând cu încăpătinare în triumful vieții. Dar iată că, după zile și nopți de laborioase acțe de eroism anonim, de înălțătoare dovezile de solidaritate umană, de disperate încercări de forțe hotărâte să dispensez neantului cîli mai multe vieți omenești, în pînctul inform și așed al imobilizării, scădatul copios în valurile Styului, se deslusește silueta mult hidoat și unui coleg pe chipul cărora însă moaretea își pusea, premat și nedrept, pecetea sa venenică. Este oltima imagine a celui ce a fost până în seara zilei de 4 martie, arhitectul, pictorul, scenograful de teatru și film Liviu Popa.

Scrisu aceste rânduri cu sufletul cernit de strică nu numai pentru pierderea, ireversibilă pierdere a unui om minunat, generos și demn — față de care purtam statornice sentimente de simă și prețuire — ci și pentru dispariția unei strălucite personalități, a unui cineast de excepție. Pentru că virturile sale profesionale — rigoarea sistematică, probitatea, talentul, fantezia, ingeniozitatea și bunul său gust — toate aceste virtuți au onorat și înnoibat vreme de aproape un secol de școlii filmului artistic românesc care pierde pe unul din cei mai dăruți și pasionali slujitori ai săi. Decururile sau costumele realizate pentru cele peste treizeci de filme de ficțiune stau mărturie. Neuitate filme ca: *Ciulinii Bărganului, Ștefa, Lupșeni 25, Olimpia și Lilieci, Colușana, Tinerete fără bătrînețe, Haiducii, Bariera, Daci, Dimitrie Cantemir, Muschetarii români...*

Ghețiu TÎNCU

În meșter Manole al scenografiei

Imi este neșpus ce greu să scriu în aceste momente de adîncă tristețe, în care grăzivia celor tride și a pierderilor suflete se amplifică prin dispariția lui Liviu Popa, al omului, al artistului, al prietenului, al maestrului.

A fost un artist profund, unul măl profund poate decît lăsa să se vadă, omul din el. Sîlbit perfect al acestei arte, plin de neapreviut și de tăcere, l-am văzut de attea ori dînd impresia că plutește undeva deasupra celor ce se cereau realizate și mai apoi, febril, pasional, realizează într-un moment prin culoare și fantezie lucruri care pe atunci, mie, unic, mi se pareau cu atît mai extraordinare.

Să-l găsească în schiele lui acea legătura dintre inspirația picturală și realizarea în natură a decorațiilor, atît de complex decît de film.

Și atunci cînd artistul, adesea prin viziv-

nea de moment, elabora în mare decori, arizantul din el, de-abia își începea muncă prin cadrajole, cadru cu cadru, asternînd, curî ș-ar spune, filmul pe hîrtie.

În toate aceste frămîntări a găsit timp să fie și dascăl, pregătînd și transmitîndu-și arta unei întregi pleiade de asistenți, printre care m-am aflat și eu.

Ar mai fi multe de spus, greu de limpezit acum în notaul de sentimente care măl încerc.

Expocizia postumă, desti incompletă, va dezvălui cu certitudine prin schiele care au putut fi salvate, a parte din opera de o viață a celui pe care îl regretăm atît. Omagii mele și al tuturor celor care l-am cunoscut acestei «Meșter Manole al scenografiei românești de film.

Ioana CANTUNIARI

Successes in return, starruri in revenire: producătorii s-au decis să servească publicului un *Aeropot* și pe anul 1977, cu *Bocingarii zburind fără piloti* sau *fără aripi*. La capitală generic au fost cooptați *Lee Grant* — o animită înfr-un rol negativ din *Columbo* și *Christopher Lee*

■ **Scrisori expediate.** Santerul i-ni ferat Bakal-Amur, în deșărtăci înghețate ale Siberiei. Nina Filatova este una din primele femei care sosește cu o echipă de voluntari pe santer. Viața și munca în condiții arctice sînt de la bun început o probă capitală a curajului și puterii de rezistență omenească. Fiecare ză reprezintă un act de eroism, pentru o femeie venită din confortul citadin și din clima blîndă de la sud. Nina Filatova este un personal interesant dramatic și nu o de mirare că cineastii sînt fîi fost atrași de o poveste legată de experiența ei: căci este vorba despre un personal real, iar filmul *Scrișor* din *Taiga* al regiștorului sovietic Vladimir Troian este un documentar de lung-metraj despre o femeie muncind în îndepărtatele regiuni ale nordului. Echipa de filmare a petrecut ea înăvui mai mult de un an pe locul santerului, pentru a se putea apropia de adevărul cotidian al vieții de acolo. Iar Nina Filatova le-a permis cineastilor să-și compună comentariul filmului pe baza scrisorilor trimise de ea familiii aflate de parte.

■ **Războiul s-a terminat.** Un grup de oameni pe care nu-l vezi nimic altceva decît suferința războiului, care tocmai s-a terminat, și situația lor precară de supraviețuitori printru ruine, se înhamă, acol din alba, fuivului un campanie înecărată să-pună pe roate și să-și înghețeze în al său cămin. Această parabolă este subiectul filmului machiar *Povestea din Budapesta* de Kiván Szabó. Cu acest travai, atît de greu de urmi, oamenii se apropie, pas cu pas, de inima orașului, în jurul tramvaiului se tse lubiri, apr conflict, se ridică furtuni de ură sau antipatie, și născ ideii și viața renașce cu vâscamul ei printru ruine făcute. La un moment dat, grupul și tramvaiul lui zăresc alte tramvaie, departe, care și ele sînt înfricte, înecat spre oraș. Coasta se ridică. Războiul a amintit, dar nu a înșel.

Cassius Clay pe ring. Cassius Clay mire. Cassius Clay infruntîndu-și adversarii. «*Cel mai mare*» se joacă pe sine însă într-o autobiografie ecranizată, fiind convins că este și cel mai mare star

rea americană din jurul insulei Midway. Direcția de spectacolul montării s-a distribuit demăi de *superprodus* (Henri Ford, Glenn Ford, Robert Mitchum, Charlton Heston, Toshirô Mifune etc.) filmul — după opinia criticii — este mai inteligent construit decît alte filme de același gen, precum *Tora, Tora, Tora*, de pilot. Pentru că explică foarte scabă bătălia prin doi factori aparent contradictorii: superioritatea tehnologică americană (japonezii nu aveau radar), dar și conjuncturile și înfrîngările terice pentru urmi, catastrofele pentru alții. Detasașca lui de la oarecîte cineastilor apr în replica în film de Jean Renoir. *Povestea iubirii* dintr-o dansatoare și un director de la Moulou Rouge, apr un pretext în primul film pentru o suită de avocări ale unei avocări vîzute prin paleta impresionistilor. Fîr marelui pictor, regiștorul Jean Renoir, încercă să recomună pe ecran magia picturii. În noul film, în lipsă de Renoir și de impresionism cinematografic, s-a mizat pe a distribuire impresionantă: Shirley Mac Laine, Liza Minnelli, Glenda Jackson și Raquel Welch.

■ **Friștări de viață.** Mai multe filme cheslovace, în ultima vreme, au redoptat formula scheicurilor cinematogra-

■ **Marea drău a micului ecran.** Un raport al unui sociolog și psiholog americani asupra psihologiei televizivului în educarea copiilor și tineretului, începe prin a prezenta cîteve cifre semnificative: între 6 și 12 ani, copiii de televiziune can petrece cam 15.000 ore în fața micului ecran, cu o 4000 ore mai mult decît tot timpul petrecut la școală. În aceste ore, ei asistă la aproximativ 18.000 de crime, fără a se pune la socoteală furturile, infracțiunile, acțiunile provocate, acțiunile contrabandă, de falsificare, de diverse alte agresivități. Semnalul de alarmă dat de aceste cifre este foarte serios și deosebit terocit, alături de etalarea violenței la televiziune eliberarea copii de instinctul agresiv — atrima unui din semnatarii raportului, doctorul Michael Rothberg — este un non-sens. Agresivitatea vîzută pe ecran este violența de copii, cu atît mai mult cu cît ei asistă la o violență antropocentrică, autoreală de bune intenții sau de răutate, o violență din care lipescese oasele rupta, mutilate desfigurare și alte elemente realiste care iar dezgusta și îndepărta de adevărata violență.

■ **Mai bun sau mai norocos?** Apărut pe ecran, în procedeei *Sansurround* (scursur în două dimensiuni în acord cu banda sonoră), filmul *Midway* povestește una din bătăliile decisive ale celui de-al doilea război mondial, bătălie dată între flota japoneză și

mele evocarea vieții unui țărăn de 85 de ani, cronică și biografie, unde, dincolo de evenimentele și anotimpurile unui om, se conturează o adevărată saga rurală, tapte sau opt decenii de existență frîmțată a satului morav, a prefăcitorilor care l-au adus la forma lui actuală. Un film dificil atît ca dramaturgie cît și ca reconstruire, dar care și-a atins punctul de apogeu la Premiul Mare Premiu al filmului cheșovast obținut de regiștor.

■ **A-nuț o star.** Hollywood, 1929. Într-un spital, un actor scrie la carera poliției, o relatează asupra unei igră care a participat cu o seamă de femei și unde a fost rănit. Prefeterea a avut loc în viaa unui star al filmului comu, star atît în decursul apogeu sonorului a început, multu cariere se stănim de acest hotăr care schimbă profilul celei ce a supărat atît. Filmul regiștorului James Ivory (care cu *Autobiografia* unei

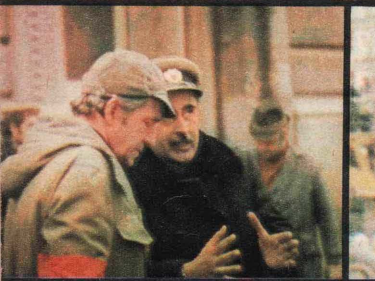

Viacelel Tihonov, eroul serialeului de mare succes *Cela 17 clipa* ale unei primăveri, revine pe ecran într-un film de aventuri pentru tineri și nu numai pentru ei. Nu în rolul principal însă care este distribuit un... dulău. Lui, *Bim cel alb* cu urechea neagră. Tihonov împreună cu cel alb cu urechea neagră trăiesc, pe parcursul filmului, palpitate peripeții, dar și o prietenie adevărată

printruse se ocupase de altă casă în delu — maharajului Indiei, află într-un exil delimitat la Pondra) pornește de la faptele absolute. *Pentrecare* sabașta (este titlul filmului) dată de comicul Fanny Arduke, pe urma căruia această a avut de suferit nu numai urmări personale, dar și o amănunț de presă, duclnd la pierderea unei instanțe puncte de aprijin pe care le avea printru producător. Folosind nune fictive, dar fapte și atmosferă autentice, regiștorul a încercat să facă un serial acolă Babylon la Pacific, ascunznd sub imagini strălucitoare atitea monstruoșități. *Janet, Coco și Omar din Mancha* era Sancho) și Raquel Welch (dovedindu-se — se spune — a sînt prima aprăzînd-advieră acțiă) sînt întrerziți filmului.

■ **Politică cu omorul.** În seara zilei de 2 Iulie 1975, un cunoscut judecător de instrucție lyonoz, pe nume Renaud, vestit pentru duritatea și rapiditatea cu care sîmbrunda pe cei din lumea interlo și orășului, a fost asasinat de patru bărbăți trimati cu arme automate. Aceasta a fost faptul divers real, fapt divers care a ajuns imediat în știri, știri etcetera, un scandal, pe măsură ce dedesubturile și culisele sînt amănunțite de justiție leșeaa în viață. Căci Renaud avese contacte stricte în lumea pe care o comblează, și răfăciturii mai importanți aveau proteje în lumea atecorilor zise oneste, a partidelor politice. Șta prea multe Renaud? Cui sîr servea moartea lui? Ganasterilor sau protectorilor de ganasteri? Regiștorul Yves Boisset — ne amintim de *Atentatul* său, care se desprinde dintr-o mare atacare criminalo-politică, atăcarea Ben

Fotografiile operatorului Geo Ionescu

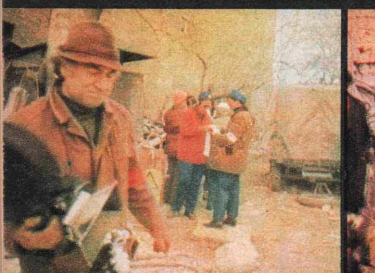
Regizorul Sergiu Nicolaescu, împreună cu o echipă de operatori ai studioului cinematografic Buftea au imprimat pe pelicula paginile unei lupte eroice de salvare a celui mai de preț bun: omul

O echipă de cascadori ai studioului nostru cinematografic și-a pus curajul, îndemnarea și spiritul de sacrificiu în slujba fărâș și a oamenilor ei. Tudor Stavru va rămâne o amintire de neșters a puterii de uitare de sine

Fiecare om salvat este o victorie. Echipa de cinești este prezentă și activă; primele cuvinte sînt refîntite pe peliculă și de banda sonoră

Echipa de operatori ai cinematografului au urmărit și în noaptea operațiunile de salvare. Pe Stefan Horvath, unul dintre aceștia l-am surprins filmînd nu ruine, ci supraviețuitori

Secvențe din marelui film al umanității

(Urmare din pag. 3)

pînd oameni între zidurile care nu au expresie, destine, viaș, speranțe. Strîile alean-gu cu vîleza suneților adăugînd grozavilor alte grozăvii... biocurile din Piața Rosetti și din str. Snagov, biocurile de la Nestor și blocul de la Continental și biocurile din Brezoiu... Iantul nenorocilor se infășura tot mai strîns și mai sufocant. Sub o lună palidă și rece se ridicau spre cer nori de praț. Praț abia care avea să înscălească zile la rînd viața unui oraș. Un al necunoscut pictorial, Albul de cîturme, Albul care îndolăză. Mii de oameni nu mai aveau lacrimi să se plîngă pe ei și pe mulți dintre ai lor.

În dezordine străzilor și în buimăceala oamenilor, chipurile, vorbele, imagiile se învîlmășesc într-un scenariu care nu poate fi imaginat de nici un scenarist, într-un film tragic care nu va fi realizat niciodată.

Peste dură de blocul «Cassata» un bărbat, întînd în mîini un pachetel cu mîșle prăi-turi, repetă la nesfîrșit: «I-am cumpărat cu trei minute, cu trei minute înainte de a se prăbușii».

Ceva mai dincolo o femeie «Vorbeam cu sora mea la telefon, și ea mi-a spus... așteaptă puțin, sună cineva la ușă... și n-am mai auzit nimic... și acum blocul ei nu mai este și ea e acolo».

Alt bărbat: «Eram în lacto-bană de «Doina când a început cuturmele. Vecinul meu de masă a fugit primul și n-am avut timp să

tiu și n-am văzut decît cum se prăbușeste pețel blocul de alături».

Citeva zile mai tîrziu, din spital, un tînar: «Stăteam de vorbă cu un prieten. A început cuturmele și știu că i-am mai spus două atît... Neluia dragă, se prăbușeste blocul... am rupt-o la fugă și m-am trezit acin».

Un bărbat și o femeie, lîngă blocul «Du-nărea»: «Eram la concert... Cineva ne-a oferit două bilete... Apartamentul nostru era acolo... Și-acolo nu mai era decît un gol înspăimîntor».

Un tînar: «Am văzut cum cade o bucată înmăsu eu zic; înainte de a cădea, la o menă în spatele meu, am avut timp să trag o femeie... și ea s-a speriat, a fugit spre blocul de vizavi și n-a apucat să facă zece metri și blocul s-a prăbușit».

Secvența cu militarii care striga: «Prietenii, Vii câmilii!»

O femeie plînge crispat și fără lacrimi și alături de ea un copil. Un copil înfricoșat care repetă încontinuu «nu plînge, nu plînge mamă!»

Alcineva se arde în spălătoria de pe terasa unui bloc dintr-un mare cartier de locuințe, într-o sedință în care se discută despre niște locatari care tuburau linurile coloratiale și a văzut o pădure de blocuri gemînde, troznind și rezistînd sub urgia venită din adîncurile pămîntului.

Nu există, nu există cuvinte pentru a descrie ceea ce s-a întîmplat în casele, cu stră-zile, cu oamenii, în primele zile de după dezastru. Nici o bandă sonoră nu va putea înregistra vreedată nici vaușul sirenelor sal-vărilor și pompierilor nici țipătul mut al

oamenilor. Niciodată vreun film nu va pu-tea înregistra pe peliculă tragedia unui chip, adîncă conștenare a unei priviri, spasmul unei mîini, frîgul din suflulele oamenilor.

În noaptea în care pămîntul s-a spus și-a putrecut fapte pentru care cuvîntul erotism e prea palid. Cînd s-a cîlit la radiu decretul prezidențial cu privire la înstaurarea Stării de necesitate, mii, zeci de mii de oameni se aplec deja în slare de necesitate. Nu există cuvinte pentru a elogia neade-vale pe cei care au dat lumina orășului la cheia ore de la cataclism. N-er trebui să-uităm pe militarii care după o zi de circula-ție tracasată sînt strecura cu masina print-o mulțime haotică și neavînt putere decît să zică «Prietenii, Vii câmilii Prietenii, nu țu-mați printre blocurile Prietenii, Vii câmilii și vocea lui nu mai avea nimic din rîceșul metalic și administrativ al apelului de circulație. Nu există cuvinte pentru a elogia îndeajuns pe medicii care au fost printre primii la locul lor de muncă operînd la lumina farurilor de masini, a lăntenelor, a lampilor de gaz. Cuvîntele sînt prea puține pentru toți cei care au intrat primii într-o ruine pentru a-și arăta și salva pe supra-viețuitori. Nu există cuvinte pentru tot ceea ce oamenii au rezistat în acea noaptea de încrenăcare pentru toate zilele și nopțile ce au urmat».

Secvența în care trebuie dată bătaia intrării în normal

S-au putrecut în acea noaptea de coșmar minuni de curaj și minuni pur și simplu. Oamenii care au rezistat între ruine ore și zeci de ore, sute de ore cu supraomnesă speranță că vor fi salvați. Vieți redatăe vieți

filmele poetului Din toate cite puțin

Da. Multe din scenariile înfocșate au ajuns printre un firesc proces de decantare la o soluție ideală. Soluție care are și meritul deloc negli-giabil de a fi cea mai proasă... Nu e vorba de făcut radica-

maliza acestor scenarii. Schematismul lor neînduplecat, venic în datorie, și pe ploate... pe vînt ne conduce ca un bălăc stăpînt în labirintul propriu confuz. Zădaric îl pui mîia strășină să vezi măcar în de-părtare o soluție ideală care să se organizeze, să dea un sens cortegiului de evenimente. Soluția la care s-a ajuns se poate rezuma în dicționarul de cuvinte: «Din toate cite puțin». Nîmic din cate afără de vesel, nimic din cate afără de trist. Nimic n-are atri autoritate, dar nici de o singurătate cumplită nu e nimeni din-țuit. În mod fatal, cele mai multe dintre scenarii, mai ales cele cu subiecte din rea-litatea imediată, se transformă într-un amalgam bine moderat, puțină ferice conșpă-gă, dar nu cine știe cu putînd înfidelitate conșpă-gă, dar și aceea cu măsură, un catelism, binețelens fără nici o consecință importantă. Rețeaua și simțul înfidelității oricui... Personajele pozitive sînt înzestrate cu niște trăsături deplăorabile care te pun pe gînduri, nu mai înțelegi în ce apăsă se scaldă dumnealui, cele negative își de-văduie, tînd te aștepti mai puțin, surprînzînd rezerve de nobilitate, femeia frivole au visuri matrimoniale sî... invers.

...Oamenii nu se împart în buni și în răi... se împart în dușmanii de combatere, în concluzie simplistă s-a ajuns în cealaltă parte, în împărția ambiguității. Se poate lupta împotriva schematismului și cu me-todă... un sablon vechi poate fi rupt înlocuit cu unul care de-abia deschide ochii, ambiguitatea e cea mai facilă metodă de a crea iluzia realismului, de a detrona fără ca nimeni să se supere prea mult. Această ambiguitate deliberată împiedică crearea unei personaje pregnante, binele șchioapătă, are ezitări iar răul dă semne de pocălnic și autentic, nici abia, nici în-chin nu sînt duse pînă la capăt. Fata în viaș și eroi exemplari, Inteliigenți, curati, eliberați de orice medicotație, tot așa cum există și canaali irpropozabile, ficțio-nari, eliberați pentru todeaua de povara conștinențe. Desigur, există o ambiguitate care aparține înșăși vieții, conștinența nu este un dat aprioric, ci un proces com-plicat, dar și claritate aparține tot vieții. Shakespeare nu s-a sîrit să împarție-se, seori, oameni în buni și răi. Ar fi fost mai turbătoră Julietta, dacă Shakespeare l-ar fi adăugat și ceva în caracter de caracter de curaj Hamlet în adîncime, dacă Shakes-peare i-ar fi mînat cu secrete, vise medice? Arăa nu poate evita inutilitatea, fie că e un binelui, fie că e ale răului, fără riscul de a deveni medicotație. Istoria artei este pînă la urmă istoria lupte dintre bine și rău.

Teodor MAZILU

cu rîsul curții vieții și oameni care au scăpat cu viață dînd de înfăntie neiertătoare. Pentru a dăi s-au inventat meserii incre-dibile, necunoscute și neprecizate pînă atunci

S-a scris și s-a vorbit în abeceda zilele despre curaj, despre abnegatie, despre demnitate, despre durere, despre salvatori și despre salvați mai mult decît niciodată. S-au dat și s-au cerut exemple pentru mîșle, pentru autole, pentru milioane de oameni care n-au sîrolat fără regret, nopți și zile, zîmbindu-și în imbe caravănă a durerii și solidarității mîșle.

Cineva care în noaptea aceea și-a căuțat prin spitale ruinate și prieteni a fost izbit de linștea din spitalele supraomnitate. Nici un strigăt, nici un vaet, nici un gemăt. Durerea n-avea glas.

Sîb în puterea noastră s-a spus. A stat în puterea noastră să răbdăm, să îndurăm neîndurarea pămîntului. E marea virtute a acestui popor atît de caracterizat de călugă lungi zbucumiate sale istorii.

La cliva zile de dezastru viața a început să reacționeze curții vieții. Oamenii au înțezit eforturile pentru ca totul să intre în amintire. Au bucurat speranțele și grîile care dau sens vieții noastre. Oamenii au început să se recvent din nou de obosela muncii. Pe străzile trece un copil cu o vîbă, tot lîrdre cîntec, un bălăc, un bălăc, un bălăc, au reapărut florile. E totuși primăvară.

Sîb în puterea noastră... În încercarea prin care am trecut a stat în puterea noastră să fim buni, drepti, curajoși. Din încercarea prin care am trecut, sîb în puterea noastră sîb în mîi buni, mîi drepti, mîi curajoși. Putem.

N.C. MUNTEANU

Ultimul
internu
al unei
foarte mari actrițe

— De câte ori v-am văzut în film, stimate Eliza Petrăchescu, m-am gândit că într-o zi am să vă întreb, cum reușiți atât de bine să transformați întotdeauna un rol secundar într-un rol foarte important, peste care nu numai că nu se poate trece, dar cu care rămiți, cu care pleciți de la film. Într-o zi am să vă întreb: cum faceți? Care e secretul?

— Știu eu dacă e un secret? Eu, de obicei, le spun așa: domule Blaier sau Mihule, sau Păpușă, dumneavoastră să-mi spuneți cine sînt, cum sînt și ce trebuie să fac în acest film și eu fac. Numai nu-mi dați intonații că m-ați nenorocit. Eu de felul meu vorbesc foarte firesc, dar am și darul imitației. Dacă cineva îmi dă tonul, firescul meu cade și în locul lui apare imitația. Am nevoie să fiu lăsată în voia mea. E mă și lăsați, de altfel, și de obicei iese bine și sînt mulțumită. Dar așa e mai întotdeauna plecăm de la un personaj de citeva vorbe și ajungem la un rol. Nu știu să vă spun exact cum fac. Poate din instinct. Cred că din instinct. În nici un caz nu din deșteptăciune, că nu deșteptăciunea mă doboră pe mine. Dacă așa fi fost deșteptată, îmi croiam altă viață.

— De ce spuneți asta? Admirariți dumneavoastră au să fie dezamăgiți. O viață de actriță este întotdeauna frumoasă în ochii publicului. Mai ales acum, cînd v-ați întors și pe acasă...

— După douăsprezece ani. Și dacă n-ați fi insistat atât Dinu Cernescu, la care eu în toate multe mi-si consider un mare regizor, poate că nici nu mă-morțeam.

— Dar ați început ca actriță de teatru. Nu vreți să vorbiți puțin despre timpul acela?

— Nu e mare lucru de spus. Aveam vreo 15—16 ani, terminasem o școală în Sibiu și tata a hotărât că trebuie să-mi fac un viitor. Să învăț mai departe — zicea el — dar nu la București, Bucureștiul pe timpul acela era rău famat. M-au trimis la Iași, la niște ruine. Mama m-a învățat să nu mi ridici privirile din pămînt, și așa am bătut eu lașul acela, o vreme, numai cu ochii în jos. Am și găsit 500 de lei, în mînt, tot uitîndu-mă în caldar. Tot în caldar m-am uitat și cînd s-a luat după mine un domn, tînr, el, nu avea 30 de ani, dar mie mi se părea un domn. Eu eram o copilă. Stăteam într-un cămin al Conservatorului, mă ținea acolo de mîla, de bună ce era, Agata Bîrăscu. Mare actriță și ce sărăcă a murit într-o zi m-am dus la o expoziție de caricaturi. Acolo era și eunormatorul meu. A venit drept la mine și mi-a spus: «Nu vrei să te faci actriță? Am nevoie de dumneata într-o piesă». Era Ion Sava. Așa am intrat și în Conservator și în teatru. Odată, jucam și învățam. Jucam roluri principale, figurate, orice. Era foarte deștept acest Ion Sava și un spirit foarte îndrăzneț. În un mare regizor. Știu că e fost primul regizor de la noi care a locuit vama tatălui lui Hamlet cu o proiecție pe un ecran? Cred că i-a venit ideea asta, din cauză că umbra lui era foarte frumoasă și făcea. După ce că era și foarte caraghios și publicul în loc să se-năpălmene se distra, odată a mai căzut și în trapă... Oricum, Sava avea o viziune foarte modernă asupra teatrului. Tot el a pus un «Macbeth» de neuitat, cu măști. Și ce om! Avea o familie mare, necazuri multe, era bolnav, dar în fiecare seară venea în teatru. Bolnav-nebolnav îl venea. Știa el ce face! Actorul de teatru.

— Cum ați ajuns de la film în București?

— Tot bietul Sava. El era de doi ani aici. Sava, tu mă socotești o actriță mare la Iași, la-mă și pe mine la București. I-au spus «Fără dragă — parcă-i aveți — pot să fiu mare la Iași și aici nimic. Aici sînt multe actrițe mari, frumoase, bogate». Dar tot m-a ajutat. M-a obținut o audiență la Brețanu, care era directorul teatrului pe vremea aceea. Și-ntr-adevăr, erau atîtea femei frumoase în anticamera lui că mi-avea să fug. Pe urmă a apărut Rebreanu. Înalt cât uez, cu o față albastră, cu un ochi albastru și o gură roșie. Și-a înțeles: «Care-i tata de la Iași?» — și parcă

Eliza Petrăchescu: „Totul se poate. Și-n bine și-n rău. Numai că noi trebuie să luptăm pentru bine“

„I datorăm Elizei Petrăchescu o seamă de întințiri de neuitat pe personajele ce-l mai adresează secundare, în economia filmului, dar întotdeauna principale ca adevăr și sinceritate a trăirii, personajele pe care talentul, marea ei talent, le împinge cu o forță unică în viață, în rîndul oamenilor, uluitoi vii și fascinanți prin complexitate. Personaje de citeva apariții, de citeva replici, de o privire sau de un zîmbet, în *Codin sau Felix și Otilia*, în *Duhul ariului*, sau *Ilustrate cu flori de cîmp* sau *Tânase Scaliu*, personaje cu neputință de șters din memorie.

I datorăm Elizei Petrăchescu o uriașă cantitate de emoție artistică, de vibrație profund omenească. De datorat nu ne mai datorăm nimic. Ne-a dat tot ce avea, tot ce putea, tot ce știa. Pînă și această confesiune făcută cu tulburătoare sinceritate și adevăr — sinceritatea și adevărul personajelor sale — cu foarte puțin înainte de ieșirea ei din cadru.

trăchescu?
— Știu eu? Probabil gîndul că, uite, deși nu mi-sînt în teatru, tot joc, și pot să fac și altceva. Deși eu începusem cîntar în teatru fiind să joc și-n film, dar puțin. Pe urmă, fără să vreau, personajele m-au cuprins, m-au prins în mreajă lor, cum se spune, și m-am omenit să-mi place. Întru așa, cu totul, în ele. Cînd am venit de la Craiova, unde filmasem la *Tânase Scaliu*, și m-am uitat în oglindă, m-am speriat. Nu mai eram pe scenă, pe scenă Profira. Și moșsa aceea din *Ilustrate cu flori de cîmp*, numai dumneaezi stie cum m-a prins, era așa departe de mine... N-am trăit niciodată la mîntălu, nu cunoașteam tipul uman și totuși, uite, c-am intrat în el... Îmi place filmul și pentru că joci alături de actori diferiți, și profesioniști și neprofesioniști, e mai variat decît în teatru unde e de-a face numai cu aceeași parteneri. Îmi place și pentru că îmi dă răgaz să mă gîndesc mai mult la personal. Eu citeșc scenariul de mai multe ori că să tuie pe face celuiții, și ce am eu de făcut, cum trebuie să reacționez.

— Cu ce regizor vă place să lucrați? — Cu Blaier. Nu e nimeni un artist, și și un om. Și Mihai era foarte multă omie, e foarte artist, dar e și dificil. Seamănă cu mine. Și cu Păpușă am înțeles foarte bine, joc în ce încep să-l trec cu vederea micile greșeli și să-apreciez marile calități. Aceștia trei socotesc eu că sînt cei mai buni.

— De ce spuneți că viața dumneavoastră nu a fost blîndă crotă? Și aici ați face-o azi, dac-ar fi s-o luați de la capăt?

— Nu-mi stă mie mîntea la asta, acum. Cea fost, e fost. Acum asta e dor să mă împac cu ideea că nu sînt nemuritoare. Toată vremea mi-a fost frică de moarte.

— Dar de ce ați resemnat? Aveți succese, publicul vă răzbește, aveți o meserie pe care-o iubiți.

— Știu eu dacă-i iubesc? E datoră mea pe lume. Sînt plătită s-o îndeplinesc. Am o răspundere. Cînd vină am sînt răspunderă asta. Ce o spaimă, înca de mică. La școală soseam prima de teamă să nu intrîrzi. Și acum sînt prima. Cu două ore înainte să încep spectacolul, eu sînt în cabină. De pe platou mă țigoneasc toți că am ajuns prea devreme. Nică-dacă m-ar amenda, n-aș putea să-l vin în teatru. Cînd am neșcoț sau firmare nu mai pot sta pe scenă. Dacă nu-mi gîlesc liniștea în sufletul meu, decît cînd mă văd îmbrăcat și machiat în cabină. De ce credeți că am intrat așa calmă în scenă, după 12 ani de pauză? Pentru că eram în cabină, gata, de două ore, eram liniștită. Eu n-am emoții la ridicarea cortinel. Am emoții cu o zi înainte. Și nu știu dacă emoție, e ceva ce o spaimă. Nu știu să vă explic, explicați-vă dumneavoastră. Probabil e o structură umană. Răspunderea asta pe care o sînt...

— Cum, Eliza Petrăchescu, poate cineva să ajungă mare actriță dînt-un mare sînt de răspundere?

— Se vede că se poate. Totul se poate. Și-n bine și-n rău. Numai că noi trebuie să luptăm pentru bine.

— Asta-i adevărat. Ultime. Și la bine și la rău.

Eva SÎRBU

Nr. 3
Anul XV(171)

Revista a Consiliului Cultural și Educațional Socialist București-martie 1977

tot căuta printre cele frumoase. Cînd m-a văzut, cred că a fost dezamăgit. Dar tot mi-a spus să mai trec pe-acolo. Apoi m-a distribuit în «Copiii soarelui». Ce poezie a mai fost și cu plasa asta. Dar pînă la urmă a ieșit bine. E odată o premieră frumoasă, de succes, în sală erau oameni de seamă. Vladimir Strănu, Păstorul Teodorău, Carandino, iar într-un colț era un domne tînr și frumos care nu și-a acco-pătăria din cap. Era Zaharia Stănu. Cronicar pe atunci. A scris că sînt cea mai mare actriță nu numai de azi, dar și de ieri. Eh, vorbe... Pe urmă am jucat mult. Și clasic și modern. Încercam să fiu mereu altă. Am jucat de toate, Electra — cu Vraca, el era Orleste — și Maslova din «Simfonia» și Caterina din «Furtuna», am jucat Ofelea la lăsa cu Tudor Călin... Am avut fericirea să joc cu actori mari. Vraca.

Mihai Popescu. Ce oamenii! Și acum sînt actori buni, dar nu și mari și generosi ca ei. Actorul mare trebuie să aibă și un suflet mare. Să fie un om generos. Dar probabil că oamenii își fac mari se nasc foarte rar. Bine că i-am apucat măcar.

— Dintre actorii de azi, căte cine se îndreaptă simpatia dumneavoastră? — Nu-i concuș prea bine. Și nici pe toți. Știu eu? Carmen Stănescu, Rodica Tapalaga, Valeria Senciu sînt actrițe admirabile și foarte generoase. Mi-e drag Bota, sîntem și buni prieteni. E un mare intelectual și un mare poet, și-ați de bun la suflet! Și ce actor! Și Dinică e foarte bun, am jucat cu el în «Neînțelegeri», foarte bun și minunat coleg. Îmi place Rebreșcu. Nu e ca Vraca. Vraca avea și o voce splendidă, dar e un bun actor.

— Ce v-a atras către film, Eliza Pe-